

Labklājības ministrijas Dzimumu līdztiesības komitejas sēde

PROTOKOLS Nr.2

Rīgā,
Skolas ielā 28, 2.korp. 3.stāva zālē

2010.gada 12.oktobrī
plkst. 14:00

Sēdi vada:

Ingus Alliks, LM valsts sekretāra vietnieks, Dzimumu līdztiesības komitejas vadītājs

Sēdē piedalās:

Elīna Celmiņa, LM Vienlīdzīgu iespēju politikas nodaļas vadītāja, Dzimumu līdztiesības komitejas vadītāja vietniece.

Maija Brunava, Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas (RAPLM) Pašvaldību attīstības departamenta Finanšu, ekonomikas un metodoloģijas nodaļas vecākā eksperte.

Gunta Kelle, Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīkla valdes līdzpriekšsēdētāja.

Ruta Klimkāne, Tieslietu ministrijas (TM) Sabiedrības integrācijas lietu departamenta direktore.

Daina Mežecka, Ziemeļu Ministru padomes biroja Latvijā padomniece sociālajos jautājumos.

Ilze Slokenberga, Zemkopības ministrijas (ZM) Starptautisko lietu un stratēģijas analīzes nodaļas vecākā referente.

Katrina Inkuša, Ministru Kabineta (MK) pārstāvja starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās biroja juriste.

Liega Piešiņa, Kultūras ministrijas (KM) Kultūrpolitikas departamenta nozaru politikas nodaļas pārvaldes vecākā referente.

Inta Poudžiunas, nodibinājuma „Talsu sieviešu un bērnu krīžu centrs” psiholoģe.

Dace Ratniece, Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM) Politikas koordinācijas departamenta direktore.

Ilze Straume, Veselības ministrijas (VM) Veselības politikas plānošanas departamenta Starpnozaru sadarbības nodaļas vadītāja.

Silvija Šimfa, Latvijas Pašvaldību savienības (LPS) padomniece sociālajos un veselības jautājumos.

Jānis Ušpelis, Ekonomikas ministrijas (EM) Tautsaimniecības strukturpolitikas departamenta vecākais referents.

Agnese Vilde, Ārlietu ministrijas (ĀM) Humanitāro jautājumu nodaļas otrā sekretāre.

Annele Tetere, biedrības „Resursu centrs sievietēm „Marta”” politikas koordinatore.

Sēdē nepiedalās:

Ilona Dreģe, Aizsardzības ministrijas (AiM) Valsts sekretāra vietniece administratīvajos un juridiskajos jautājumos.

Jeļena Gerasimova, biedrības „Ziemeļu Kaija” valdes priekšsēdētāja.

Iluta Lāce, biedrības „Resursu centrs sievietēm „Marta”” vadītāja.

Anita Līce, Latvijas darba devēju konfederācijas (LDDK) Izglītības un nodarbinātības eksperte

Benita Spalviņa, biedrības „Lauku sieviešu klubs „Dore”” vadītāja

Inna Vaļģe, FM Stratēģiskās plānošanas un personālvadības departamenta Stratēģiskās plānošanas nodaļas vecākā eksperte.

Edīte Kalniņa, Latvijas Dzimumu līdztiesības apvienības valdes priekšsēdētāja.

Uzaicinātie dalībnieki:

Inete Ielīte - Latvijas Sieviešu nevalstisko organizāciju sadarbības tīkla valdes priekšsēdētāja.

Kristīne Dupate – Latvijas Universitāte, juriste.

Aivita Putniņa – Latvijas universitāte, antropoloģe.

Edgars Oļševskis – Tiesībsarga birojs, juriskonsults.

Uldis Zemzars – Tieslietu ministrijas Krimināltiesību departamenta juriskonsults.

Laila Balga – Sieviešu tiesību institūts.

Oksana Veselova – Sieviešu tiesību institūts.

Sēdi protokolē: Gundega Rupenheite, LM Vienlīdzīgu iespēju politikas nodaļas vecākā referente, Dzimumu līdztiesības komitejas sekretāre.

Darba kārtība:

- 1) Sanāksmes atklāšana.
- 2) Jaunā ES stratēģija dzimumu līdztiesībai 2010-2015 (pieņemta 21.09.), informācijai, E.Celmiņa, LM Vienlīdzīgu iespēju politikas nodaļa (10.min).
- 3) Padomes secinājumu projekts Par apņemšanās stiprināšanu un rīcību, lai novērstu nevienlīdzīgu darba samaksu sievietēm un vīriešiem, informācijai, E.Celmiņa, LM Vienlīdzīgu iespēju politikas nodaļa, (10.min).
- 4) Diskusijas par Dzimumu līdztiesības likumprojektu. I.Lāces (Resursu centrs sievietēm „Marta”) ierosinājums (40.min).
- 5) "Eiropas Padomes Konvencija par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu" izstrādes gaita un iespējamie grozījumi Latvijas likumdošanā (45.min), LM BGPD un TM.
- 6) Informācija par izskatītajiem jautājumiem Pret sievietēm vērstas vardarbības izskaušanas observatorijas sanāksmē. I.Podžiunas (Talsu sieviešu un bērnu krīžu centrs) ierosinājums (10. min)
- 7) Citi jautājumi (priekšlikumi nākamās sanāksmes darba kārtībai).

1. Dzimumu līdztiesības komitejas sēdes atklāšana un darba kārtības apstiprināšana.

(I.Alliks)

I.Alliks aicina akceptēt sēdes darba kārtību

Nolemj:

Apstiprināt sēdes darba kārtību.

2. EK stratēģija dzimumu līdztiesībai 2010-2015

(E.Celmiņa)

E.Celmiņa informē par š.g. 21.spetembrī pieņemto Eiropas Komisijas Dzimumu līdztiesības stratēģiju (turpmāk – stratēģija), kas ir nākamais Eiropas Savienības (turpmāk - ES) mēroga politikas dokuments dzimumu līdztiesības jomā pēc Ceļveža Dzimumu līdztiesības īstenošanai 2006.-2010.gadam.

Stratēģijā noteiktas piecas prioritāras darbības jomas (vienlīdzīga ekonomiskā neatkarība, vienlīdzīga darba samaksa par vienlīdzīgu darbu un vienādas vērtības darbu, līdztiesība lēmumu pieņemšanā, cieņa, integritāte un uz dzimumu balstītas vardarbības izskaušana, dzimumu līdztiesība ārējās darbībās). Kā sestā darbības joma ir noteikta horizontālie jautājumu virzieni - dzimumu lomas, likumdošana, pārvaldība un dzimumu līdztiesības instrumenti.

Šobrīd Latvijas nacionālā pozīcija Nr.1 par stratēģiju ir sagatavota un nosūtīta saskaņošanai (līdz 19.oktobrim) citām ministrijām un sabiedriskajām organizācijām

Nolemj:

Pieņemt zināšanai E.Celmiņas sniegto informāciju.

3. Padomes secinājumu projekts Par apņemšanās stiprināšanu un rīcību, lai novērstu nevienlīdzīgu darba samaksu sievietēm un vīriešiem

(E.Celmiņa)

E.Celmiņa informē klātesošos par Padomes secinājumu projektu *Par apņemšanās stiprināšanu un rīcību, lai novērstu nevienlīdzīgu darba samaksu sievietēm un vīriešiem* (turpmāk-projekts).

Turpinot darbu, kas saistīts ar Pekinas Rīcības platformas īstenošanas novērtēšanu ES līmenī, 2010.gadā ES Padomes prezidentūra Beļģijā ir veikusi pētījumu (drīzumā tiks publicēts), kurā analizēti 2001.gadā izstrādātie indikatori par vienlīdzīgu darba samaksu un sniegti priekšlikumi pārstrādātiem indikatoriem, kas ietverti projektā.

E.Celmiņa informē, ka projektā tiek uzsvērts, ka sieviešu un vīriešu vienlīdzība ir īpaši nozīmīga ES līdzsvarotas izaugsmes nodrošināšanai un mērķu sasniegšanai, kā arī demogrāfijas izaicinājumu risināšanai. ES vēl joprojām sievietes vidēji saņem 18% zemāku darba samaksu nekā vīrieši. Galvenās sekas darba samaksas nevienlīdzībai ir zemākas pensijas un lielāks nabadzības risks sievietēm.

Secinājumu projektā tiek uzsvērti pieci galvenie iemesli sieviešu un vīriešu vidējās darba samaksas atšķirībām

- 1) horizontālā darba tirgus segregācija (sievietes koncentrējās zemāk apmaksātos darba tirgus sektoros);
- 2) vertikālā darba tirgus segregācija (sievietes ieņem zemākus amatus un biežāk sastopas ar šķēršļiem karjeras veidošanā);
- 3) grūtības saskaņot darba, ģimenes un privāto dzīvi, nevienlīdzīgs atbildības un pienākumu sadalījums ģimenē, kas liek sievietēm saglabāt nepilnu darba laiku un izvēlēties atkārtotus karjeras pārrāvumus;
- 4) atalgojuma caurskatāmības trūkums;
- 5) dzimumu stereotipu ietekme, kas ietekmē gan izglītības virziena un arodapmācības izvēli, gan kvalifikācijas novērtējumu un profesiju klasifikāciju.

E.Celmiņa informē klātesošos, ka šobrīd ir izstrādāta Latvijas nacionālā pozīcija par projektu un atzīmē, ka līdz šim atšķirīgās metodoloģijas vidējās darba samaksas ziņā nav ļāvušas pavisam precīzi salīdzināt ES un Latvijas datus par darba samaksas atšķirībām. 2009.gadā pēc Latvijas datiem sieviešu darba samaksa mēnesī bija par 16,1% zemāka nekā vīriešu, bet 2010.gadā par 18,5%. Salīdzinājums par darba samaksu stundā (pēc EUROSTAT metodoloģijas) uzrāda mazāku atšķirību nekā salīdzinājums par vidējo mēneša darba samaksu. E.Celmiņa skaidro, ka salīdzinot atšķirības darba samaksā par stundu, nevis vidēji mēnesī, ļauj novērtēt situāciju patiesāk, jo ir secināts, ka nostrādāto stundu skaits būtiski ietekmē vidējo mēneša atalgojumu, kā arī ļauj ietvert aprēķinos nepilnu laiku nodarbināto personu atalgojumu.

Kopumā ES dati liecina, ka darba samaksas atšķirības samazinās daudz lēnāk nekā dzimumu nodarbinātības līmeņa atšķirības, dažos gadījumos darba samaksas atšķirība pat ir pieaugusi.

Nolemj:

Pieņemt zināšanai E.Celmiņas sniegto informāciju.

4. Diskusijas par Dzimumu līdztiesības likumprojektu.

A.Tetere (Resursu centrs sievietēm „Marta”) iepazīstina klātesošos ar RCS „Marta” 2008.g. izstrādāto Dzimumu līdztiesības likumprojektu. Tas tapis Eiropas kopienas iniciatīvas EQUAL projekta „Atvērtu darba tirgu sievietēm” ietvaros un tā izstrādē piedalījās K.Dupate un A.Putniņa.

A.Putniņa uzsver, kas šis likumprojekts tapis, jo Latvijas likumdošanā ir iestrādāts tikai diskriminācijas aizliegums darba attiecībās un ar šo likumu ir gribēts uzsvērt arī valsts atbildību un lomu dzimumu līdztiesības nodrošināšanā, kā arī paredzēt, ka tiktu ievērota dzimumu līdztiesības integrētā pieeja gan valsts, gan pašvaldību līmenī, kas līdz šim nav bijis. Tāpat šajā likumprojektā parādās ne tikai dzimumu līdztiesības definīcija, kas šobrīd neparādās likumdošanā, bet arī multiplās diskriminācijas un netiešās diskriminācijas definīcijas, kā arī pozitīvās rīcības un dzimumu līdztiesības veicināšanas pienākums. Kā ieguvumus Dzimumu līdztiesības likumam

A.Putniņa min augstāku darba ražīgumu, ar likumu noteiktu darba un ģimenes dzīves saskaņošanas veicināšanu, sociālās nevienlīdzības mazināšana, diskriminācijas izskaušana, dzimumu līdztiesības integrētās pieejas budžeta veidošanas procesos īstenošana valsts un pašvaldību līmenī.

K.Dupate, komentējot likumprojektu no tiesību viedokļa atzīst, ka likumprojekta mērķis ir izvērst visus tos pasākumus, kuriem Latvija jau starptautiski un ES līmenī ir pievienojusies, un kuri nosaka par pienākumu veicināt sieviešu un vīriešu līdztiesību, tai skaitā uzliekot par pienākumu likumdevējam (valstij) veicināt dzimumu līdztiesību, un integrēt dzimuma aspektu visās politikas jomās. Turklāt šāds likums cilvēkiem ļautu vienkāršākā veidā uzzināt par savām tiesībām, nevis meklēt normas dažādos normatīvajos aktos, kā tas ir šobrīd.

E.Celmiņa informē, ka šobrīd paralēli notiek Apvienoto Nāciju organizācijas Konvencijas „*Par personu ar invaliditāti tiesībām*” pārņemšanas process. Darba grupā „Diskriminācijas likuma izstrādes nepieciešamības izvērtēšanai”, šobrīd dominē divi viedokļi par to kā pārņemt konvencijā noteiktās normas – vai nu tās iestrādāt reizē ar citiem diskriminācijas aizlieguma pamatiem diskriminācijas aizlieguma vai vienādu iespēju likumā, vai otrs viedoklis - atsevišķā likumā, kas noteiktu cilvēku ar invaliditāti tiesības, jo atšķirībā no dzimumu līdztiesības tiesībām, invalīdu tiesības nav iestrādātās visos normatīvajos aktos.

A.Tetere pauž Resursu centra sievietēm „Marta” viedokli, ka likumprojekts ir virzāms tālākajai izskatīšanai Saeimā.

I.Alliks atbild, ka LM nav mainījusi savu viedokli kopš 2008.g., kad LM sniedza atzinumu par RCS „Marta” izstrādāto likumprojektu un neplāno virzīt to tālāk. Turklāt - kā rāda prakse – ne vienmēr pastāvošās problēmas var atrisināt ar jauna likuma pieņemšanu, būtiskāk ir iedzīvināt jau esošās normas, kas attiecas uz dzimumu līdztiesības nodrošināšanu.

U.Zemzars informē, ka Latvijas Republikas Satversmē ir iestrādāti visi aizliegumi, kā arī Latvija ir pārņēmusi visas starptautiskās un ES normas. Līdz ar likumprojekta pieņemšanu mēs paziņotu, ka līdz šim tādas normas nav pastāvējušas Latvijas likumdošanā.

K.Dupate atbild, ka dzimumu līdztiesības likums no tiesību viedokļa netraucētu jau esošai likumdošanai, bet gan izvērstu jau iestrādātās normas un vērš uzmanību uz to, ka diskriminācijas novēršanā ir vairāki līmeņi. Likums uzliktu detalizētus pienākumus likumdevējam, kā arī pašvaldībām, piemēram veidot budžetu, ņemot vērā dzimuma aspektu.

E.Oļševskis pauž viedokli, ka liela nozīme likumu īstenošanā ir tiesību piemērotājiem, kas Latvijā cilvēktiesību jomā ir nekompetenti un no juridiskās tehnikas viedokļa šāds likumprojekts vai arī vienots diskriminācijas aizlieguma likums varētu atvieglot darbu tiesību piemērotājiem, kuriem nebūtu jāmeklē dažādas normas vairākos likumos, jo tās visas būtu konsolidētas vienā likumā. Tikpat būtiski būtu izglītot sabiedrību par cilvēktiesībām, lai vairotu toleranci.

A.Putniņa uzskata, ka šobrīd diskriminācijas aizliegums netiek izmantots tiesu praksē, jo cilvēki nezina savas tiesības un dzimumu līdztiesības likums atvieglotu cilvēkam meklēt nepieciešamās normas.

I.Ielīte pauž gatavību deleģēt ekspertus no LSOST Diskriminācijas aizlieguma likuma izstrādei.

I.Alliks uzskata, ka Labklājības ministrija kopā ar Tieslietu ministriju, ņemot vērā aktuālos jaunus ES tiesību aktus izsvērs nepieciešamību par vienotu, konsolidētu likumu, taču jāatceras, ka nav garantiju, ka likums gūs atbalstu Saeimā.

S.Šimfa pauž atbalstu viedoklim, ka dzimumu līdztiesības likumprojekts nav vajadzīgs, jo tas neatrisinātu reālās dzīves problēmas. Jauns likums nesakārtos esošās problēmas pašas no sevis, jo jāņem vērā tādi faktori kā sabiedrībā pastāvošie stereotipi, cilvēku izglītība par savām tiesībām u.c.

L.Balga, E.Oļševskis vaicā kāds mērķis ir šīsdienas diskusijai par dzimumu līdztiesības likumprojektu?

I.Alliks atbild, ka mērķis ir diskusijas, nevis šī likumprojekta tālāka virzība. LM vēlējas dzirdēt dažādus ekspertu viedokļus par šāda vai konsolidēta likuma nepieciešamību, kā arī argumentus par nenoklātajām jomām un aspektiem.

I.Poudžiunas jautā – vai tad, ja tiks izstrādāts, piemēram, vienlīdzīgu iespēju likums vai diskriminācijas aizlieguma likums, tiks ņemts vērā RCS ‘Marta’ izstrādātais likumprojekts?

I.Alliks atbild, ka šobrīd to nevar paredzēt, ņemot vērā ka paralēli strādā arī darba grupa „Diskriminācijas likuma izstrādes nepieciešamības izvērtēšanai” un nav zināms tās darba rezultāts.

Nolemj:

Pieņemt zināšanai informāciju.

5. "Eiropas Padomes Konvencija par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu" izstrādes gaita un iespējamie grozījumi Latvijas likumdošanā.

(L.Āboliņa)

L.Āboliņa informē komitejas dalībniekus par topošo "Eiropas Padomes Konvenciju par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu". Šobrīd Ministru kabinetā ir apstiprināta Latvijas pozīcija Nr.1, kas ir atbalstoša Konvencijai un tuvākajā laikā taps Latvijas pozīcija Nr.2. Galvenie strīdus punkti dalībvalstu starpā ir par to vai aptvert tikai uz dzimumu balstītu vardarbību vai arī plašāk - vardarbību ģimenē, kā arī jautājums par krīzes telefonu, kura funkcionēšana būtu jānodrošina valstij, kas ir dārgs pasākums.

U.Zemzars informē klātesošos par Strasbūrā, Konvencijas izstrādes darba grupā spriesto. Darba grupā ir tikuši izskatīti 27.-67. pants. Saistībā ar jauniem nozieguma veidiem, Latvijai, iespējams, būs jāparedz likumdošanā tādi nozieguma veidi kā sieviešu ģenitāliju kropļošana, slepkavība goda dēļ, piespiedu laulības u.c. Konvencija paredzēs, ka, ja pret sievieti, kas nav konkrētās valsts iedzīvotāja ir izdarīta vardarbība, viņa drīkst lūgt patvērumu. TM lūgs Iekšlietu ministrijas izvērtējumu saistībā ar šo.

Nolemj:

Pieņemt zināšanai informāciju.

6. Informācija par izskatītajiem jautājumiem Pret sievietēm vērstas vardarbības izskaušanas observatorijas sanāsmē.

(I.Poudžiunas)

I.Poudžiunas informē komitejas dalībniekus par izskatītajiem jautājumiem pret sievietēm vērstas vardarbības izskaušanas observatorijas sanāsmē un prezentē statistikas par vardarbības jomu.

Nolemj:

Nosūtīt komitejas sēdes dalībniekiem prezentāciju, EK barometru-ziņojumu par vardarbību ģimenē, kopā ar protokolu.

7. Citi jautājumi

I.Ielīte ierosina uz nākamo sēdi dalībniekiem sagatavot priekšlikumus nākamajam ES finanšu perspektīvai, kas drīzumā tiks sākta plānot.

A.Tetere ierosina nākamajā sēdē izskatīt jautājumus par seksuālo pakalpojumu pircēju sodīšanu, kas netika izskatīti šajā sēdē un informē, ka RCS „Marta” nāks klajā ar iniciatīvu grozījumiem likumdošanā, kas paredzētu sodīt seksuālo pakalpojumu pircējus. 12. oktobrī „Marta”, sadarbībā ar „The Body shop” veikalu uzsāka kampaņu pret prostitūciju un sieviešu seksuālo ekspluatāciju, kuras ietvaros tiks vākti paraksti no iedzīvotājiem par izmaiņu nepieciešamību likumdošanā, kas paredzēs sodīt seksuālo pakalpojumu pircējus.

E.Celmiņa informē, ka nākamā komitejas sēde notiks gada beigās.

Pielikumā sēdes materiāli (nosūtīti elektroniski):

1. Presentācija par ES stratēģiju dzimumu līdztiesībai 2010-2015 un Padomes secinājumu projektu par apņemšanās stiprināšanu un rīcību, lai novērstu nevienlīdzīgu darba samaksu sievietēm un vīriešiem. 2-3 jautājums. (E.Celmiņa).
2. Presentācija par ANO „Konvenciju par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu” . 5.jautājums. (L.Āboliņa).
3. Presentācija par *Pret sievietēm vērstas vardarbības izskaušanas observatorijas* sanākumi. 6.jautājums.(I.Poudžiunas).
4. EK barometrs-ziņojums par vardarbību ģimenē”. 6.jautājums (I.Poudžiuanas)

Sēdi beidz plkst. 16:20.

Komitejas priekšsēdētājs

I.Alliks

Protokolēja

G.Rupenheite